

48864744-5	21/07/2015	הארץ - כותרת	עמוד 13	1	8.63x35.92
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

סיגל שהב

אז שיצטופפו!

הפליילית במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ביחד עם האגודה לזכויות האזרח, במשך שעה ארוכה הפנו השופטים שאלות נוקבות לפרקליטי המדינה והעירו, כי "אין בשורה" בתגור בת המדינה בעניין הצפיפות, ואין תוכנית אב לשיפור המצב. השופטים הסבירו, כי ניתן לרווח את האגפים באמצעות הוצאת מיטות וכי הדבר לא מצריך שיפוץ. המדינה הגיעה לדיון ללא כל הצעה לפתרון הבעיה.

השופט צבי זילברטל אמר, "יש אבסורד שאני לא מבין. כשלמדינה אין מספיק אויגור נים אלקטרוניים אז היא מודיעה לנו כשהם נגמרים ומבקשת שלא נשלח לאיווק שכזה... מדוע אתם אינכם מודיעים לנו שאין יותר מקום?... למה אתם מסוגלים לקלוט אסיר שמקבל הרבה פחות משטח מחיה סביר? המדינה לא אומרת, אנו מצטערים אנו לא מסוגלים... אם היה נקבע אחרת היה נמצא פתרון".

נשיאת העליון, מרים נאור, נופה במדינה ואמרה ש"כתב הטענות שלכם לא כולל אפילו פרויקט דיור מסודר. צריך להציג איוז תוכנית אב או תוכנית חומש". השופט זילברטל הצטרף והציע שאולי גם האמונים על התקציבים יראו הכנה למצבים בלתי אפשריים בהם מוחזקים אנשים. "קל מאוד להורות על מאסרו של אדם ולשלוח אותו למקום שאף אחד מאתנו לא היה מחזיק בו מעמד יומיים".

יש סיבות טובות לכל אחת ואחד מאתנו להתעניין בתנאי החזקתם של עצורים ואסירים בבתי הכלא. סיבה ראשונה היא, שלנוכח ריבוי המעצרים (יותר מ-60 אלף בשנה) וגידול במספרם של האסירים הפליליים (כ-500 אסירים בשנה) הסיכוי של כל אחד מאתנו, ילדי, קרוב, כיו, חבריו ומכריו למצוא עצמינו חשודים, עצורים או אסירים – הולך וגדל.

הפרשיות המעסיקות אותנו נו בשנים האחרונות מצביעות על כך שכל אחד יכול למעוד או למצוא עצמו נחקר ומוחזק מאחורי סורג ובריה – נשיא, ראש ממשלה, פרקליטים משירות המדינה ומהמגור הפרטי, פעילים פוליטיים ועוד. סיבה שנייה היא, שאסירים אינם נמקים בכלא לנצח, אלא חוזרים לחברה, לרוב חבולים ופגועים הרבה יותר מאשר כניסתם אליו. התנאים שבהם הם מוחזקים מצמצמים את האפשרות לשיקום בין כות"ל הכלא, ופוגעים ביכולתם של האסירים לחזור לחיים רגילים בחברה. סיבה שלישית היא הצורך לכבד את החוק ולהחזיק אסירים בתנאים הולמים, כפי שקבע למאמציה של הכנסת לדאוג לתנאי כליאה הולמים הצטרף גם בית המשפט הגבוה לצדק, ונותר רק לראות אם יעמוד לו כוחו מול כוחה האימתני של הרשות המבצעת בישראל.

ובאנשים לא מתעניינים בעצורים ובאסירים בישראל. למעשה, רוב האנשים גם לא מתעניינים במצבם של חשודים ובקשייהם להתעקש על חפותם, והמקרה של אפרים ברכה, שעמד בודד אל מול החשדות שהוטחו בו, הוא דוגמה לכך. יותר מזה, בציבור מושג רשת התפישה שאסירים הם נטל על החברה. לכן, כחברה, אנו מאפשרים למדינה ולרשויות הכליאה להקשות עליהם ולהחמיר את תנאי הכליאה, שכן אנו לא מעוניינים להשקיע בהם משאבים נוספים מעבר למה שנחזף לשם שלילת חירותם.

הרוב גם לא מתעניין בתנאי המאסר של הכלואים בישראל. אולי משום כך נוצר מצב שבו רוב האסירים מוחזקים בשטח מחיה של פחות משלושה מ"ר לאסיר (כולל החלק היחסי בשיירות ובמקלחת), בעוד שלפי נתוני שירות בתי הסוהר משנת 2009, הסטנדרט המקובל במדינות המערב הוא בין שישה ל-12 מ"ר לאסיר. הצפיפות מלווה בחום, מחנק, תנאי היגיינה ירודים ועוד. אלו תנאים בלתי אנושיים שהופכים את השהות בכלא למאבק הישרדות.

תנאי הצפיפות בכלא פוגעים בסיכוייהם של האסירים לשיקום

בשל חוסר המקום, רוב שעות היום נמצאים האסירים במיטותיהם ומנהלים את יומם משם: אוכלים במיטה, ישנים במיטה ומעבירים בה את שעות הפנאי. על פי המשפט הבינלאומי וכפי שערך לה מסקירה השוואתית של הדין והפסיקה בעולם, החזקת אסירים בשטח הקטן מארבעה מ"ר לאסיר (ללא שטח השירותים והמקלחת) מהווה הפרה של האיסור על ענייה שאכזרית, בלתי אנושית ומשפילה, ולכן היא אסורה.

נראה כי שב"ס לא מתעניין בצפיפות ואינו עושה דבר כדי לשנות את המצב. בדיון בוועדת הפנים של הכנסת בנובמבר 2014, אמרו נציגי שב"ס, כי הם משפצים שלושה אגפים בשנה בעלות של 15 מיליון שקלים, ודבר לא מעבר לזה. הנתונים שהוצגו בעניין הצפיפות הצביעו על אפס תכנון ואפס בנייה גם בשנים הקרובות.

על שיפוץ האגפים אמרה נציגת שב"ס בדיון, שהוא "כמו כוסות רוח למת", והתוכנית היחידה, להקים את "אשכול מגידו", תצא לפועל בעוד זמן רב, שכן רק לאחרונה קיבלה את כל האישורים ממוסדות התכנון ומהממשלה. הקמתו תלויה גם בהקמת מחלף חדש ופעולות תשתית מסיוויות, עוד לפני הבנייה, ואחרי שיוקם, הוא בעיקר יחליף מספר מתקני כליאה קיימים.

שופטי בג"ץ דווקא התעניינו במצבם של האסירים ובצפיפות בבתי הסוהר. בדיון הראשון בעתירה שהגישה הקליניקה

עו"ד שהב מרכות את הקליניקה לזכויות חשודים, נאשמים, עצורים ואסירים במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן